

Što se nalazi u jednokratnoj papirnoj ambalaži? Plastika.

KONTEKST

Nakon što je jednokratna plastika zaslužno dospjela u središte pozornosti zbog njezinog ozbiljnog utjecaja na okoliš, jednokratna ambalaža od papira i kartona kriomice je zauzela njezino mjesto, tobože kao „održivija zamjena”. Naime, potrošači i tvorci politika gotovo uopće ne sumnjaju da takva ambalaža nije održiva, što otvara prostor pogrešnim rješenjima. Također, pojavio se trend jednokratne ambalaže napravljene od kompozitnih materijala, papira s premazom, plastike ili aluminija koja je tek malo ili nimalo korisna za okoliš. Prema podacima EU-a, papir i karton bili su glavni materijali u ambalažnom otpadu između 2010. i 2021. godine (34 milijuna tona u 2021.).

No je li prelazak s jednog jednokratnog materijala na drugi (tj. s plastike na papir) doista rješenje za krizu rastućeg ambalažnog otpada? Iako industrija papira i kartona tako tvrdi, dokazi ukazuju na to da su te tvrdnje iskrivljene i pogrešne.

Izveštaj „[Funkcionalizacija papira i kartona](#)” poduzeća *M. & Mme. Recyclage* otkriva da su komercijalne tvrdnje industrije papirne i kartonske ambalaže – „100 % prirodno”, „bez plastike” ili „može se kompostirati” obmanjujuće. U stvari većina ambalaže od papira i kartona koja se upotrebljava u izravne prehrambene svrhe sadrži plastiku i stoga je i dalje jednokratna plastika.

Ove se rasprave odvijaju u kontekstu pregovora za Uredbu o ambalaži i ambalažnom otpadu (engl. Packaging & Packaging Waste Regulation – PPWR) u kojima su proizvođači jednokratne ambalaže od papira i kartona nastojali umanjiti prednosti dobro dizajniranih sustava ponovne uporabe i potaknuti neopravdano izuzeće za svoje jednokratne proizvode.

S obzirom na hijerarhiju otpada i ciljeve EU-a za sprječavanje otpada, potrebno je poduzeti što ambicioznije mjere kako bi se izbjegla zamjena jednih jednokratnih proizvoda drugima te se moraju jasno prioritizirati sprječavanje nastanka otpada i višekratna ambalaža.

PPWR mora uzimati u obzir ograničenost naših prirodnih resursa i njihovu uporabu u pogledu materijala za ambalažu, izbjegavajući zamjene zbog kojih možemo požaliti. Novo zakonodavstvo EU-a o ambalaži treba podržavati inicijative za stvarnu prevenciju otpada i sustave višekratne ambalaže kao stvarne mjere za prijeko potrebno smanjenje ambalažnog otpada.

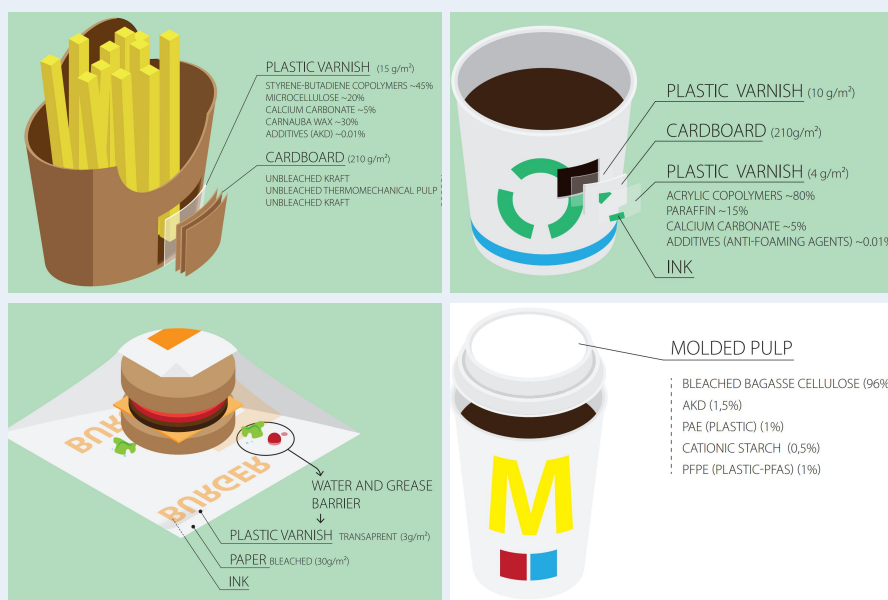
*Ovaj informativni članak bavi se **materijalnim aspektima** papira i kartona koji se upotrebljavaju u prehrambene svrhe za primjenu u izravnom kontaktu s hranom. Djelić priče koji nedostaje enorman je utjecaj proizvodnje tih materijala, uključujući brutalnu deforestaciju, gubitak bioraznolikosti i nestašice vode – otkrila je [ova studija](#).*

POGLEDAJ POBLIŽE

Izveštaj „[Funkcionalizacija papira i kartona](#)” usmjeren je na papirnu/kartonsku ambalažu za primjenu u izravnom kontaktu s hranom. Ambalaža od papira i dalje je najveći izvor ambalažnog otpada u Europskoj uniji (41,1 %).

Sastav

- **Učinkovitost papirne i kartonske ambalaže za primjenu u izravnom kontaktu s hranom uvijek ovisi o aditivima i kemikalijama** (npr. kako bi se stvorila funkcija barijere za vodu, plinove, masnoću itd.). Te barijere uključuju materijale s više barijera, kao što je polietilen koji služi kao brtvilo; ili aluminij koji služi kao barijera za vodenu paru, kisik i UV zrake.
- Papir i karton upotrebljavaju se s aditivima i **nikad nisu 100 % prirodni**.
- **Plastika se naširoko upotrebljava** kao bolja barijera u papirnoj i kartonskoj ambalaži za primjenu u izravnom kontaktu s hranom, **čineći najviše 20 % ukupne težine ambalaže**.
- **Bez kemijskog ili plastičnog premaza papir i karton ne mogu ispunjavati funkciju ambalaže** za primjenu u izravnom kontaktu s hranom.

U ovom primjeru plastika čini ~10 % težine ambalaže.

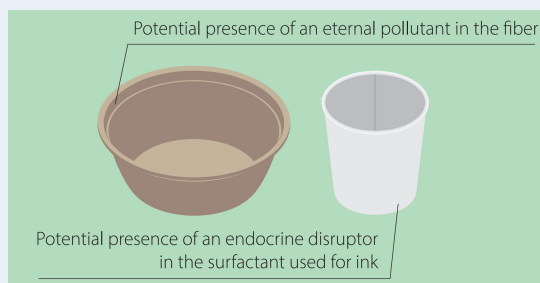
Izvor: M. + Mme Recyclage (2024.) „Funkcionalizacija papira i kartona”

Recikliranje

- Većina papirne/kartonske ambalaže koja dolazi u izravni kontakt s hranom **ne reciklira se zbog načina kombiniranja kompozitnih materijala**.
- Glavna uporaba odnosno primjena te ambalaže (potrošnja „u hodu“) također vodi do toga **da se većinom odlaže u spremnike za miješani komunalni otpad i zatim završava u spalionicama** ili na odlagalištima otpada umjesto u pogonima za recikliranje otpada.
- Ako ili kada ta ambalaža uopće uspije doći do pogona za recikliranje otpada, **samo se papirni/kartonski sloj ambalaže (vrlo mali udio) može reciklirati u predmet niže vrijednosti** poput higijenskog papira ili gips-kartonskih ploča. Plastični i/ili aluminijski premazi gube se odnosno žrtvuju.
- Kad se ambalaža od recikliranog papira i kartona upotrebljava za izravni kontakt s hranom, **reciklirana pulpa najčešće se miješa s neobrađenom pulpom (npr. 50/50)** kako bi se osigurala mehanička snaga novih vlakana pulpe.

Kemikalije

- Zbog prisutnosti tinta, ljepila ili funkcionalnih barijera, koji mogu sadržavati tvari koje nisu sigurne ni biorazgradive, **papirna/kartonska ambalaža kakva postoji danas ne bi se smjela ni kompostirati ni digestirati za proizvodnju metana**.
- Iako su neke opasne tvari zabranjene u ambalaži u Europi, uvoz ambalaže od papira i kartona nije uvijek usklađen s postojećim zakonima. Pored toga, **PFAS (koji služi kao barijera za masnoću kod papirne i kartonske ambalaže) su karcinogene, mutagene i/ili reprotoksične tvari** koje se nakupljaju u okolišu.
 - *Analiza ambalaže od papira koja se upotrebljava za hranu za van u Europi **pokazala je da su 32 od 42 ispitana proizvođača namjerno tretirana kemikalijama PFAS – uključujući brojne proizvode koji su označeni kao biorazgradivi ili kompostabilni.***

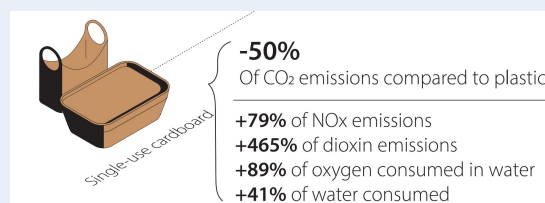

Izvor: M. + Mme Recyclage (2024.) „Funkcionalizacija papira i kartona“

👉 **Klikni OVDJE za više informacija o kemikalijama u ambalaži od papira i kartona.**

Jednokratni papir umjesto jednokratne plastike: nesretno rješenje

- Predstavlja se da će zamjena jednokratne plastike jednokratnim papirom ili kartonom uštedjeti emisije CO₂ zato što se ne uzimaju u obzir emisije koje proizlaze iz šumarskih poslova, koje ostavljaju još veći utjecaj na okoliš.
 - Nedavno je izašla studija koja je otkrila višestruki utjecaj povećane uporabe ambalaže od papira u ugostiteljskom sektoru, uključujući utjecaj industrije pulpe i ambalaže na klimatske promjene, gubitak bioraznolikosti, nestašice u opskrbi vodom i deforestaciju. Ista studija sagledala je posljedice na gospodarenje otpadom i ekstenzivnu uporabu štetnih kemikalija od strane industrije ambalaže od papira..
- Tijekom procjena životnog ciklusa (engl. life cycle assessment – LCA) nije dopušteno ponuditi jednostavno rješenje zbog ograničenosti njihovog opsega (npr. ti LCA-ovi ne uzimaju u obzir bacanje smeća na zabranjenim mjestima i utjecaj na mjesto izvora, tj. šumu – što je veliki udio problema s jednokratnom plastikom).
 - Osim toga, LCA-ovi u velikoj su mjeri proizvod njihovih sponzora (npr. industrije LCA-ova), kao što to prikazuje in ovaj [izvještaj](#).
- Faza proizvodnje proizvoda ima najveći utjecaj na okoliš. Stoga je **višekratna ambalaža dokazano bolja alternativa**, dok god su stopa povrata i minimalan broj ponovne uporabe zajamčeni uporabom, što osigurava da se ukupan utjecaj na okoliš dijeli s obzirom na broj ciklusa/ponovnih korištenja.
 - Dokazi ukazuju na to da proizvodnja samo jedne jednokratne čaše za kavu zahtijeva 1,3 litre vode, dok postupak čišćenja jedne višekratne čaše zahtijeva samo 100 do 200 mililitara..

Izvor: M. + Mme Recyclage (2024.) „Funkcionalizacija papira i kartona”

Regulatorni kontekst

- Prema definiciji Direktive o plastici za jednokratnu uporabu, **jednokratna ambalaža od papira ili kartona te plastični premazi** klasificiraju se kao plastika za jednokratnu uporabu na europskoj razini.
 - Međutim, tijekom provedbe Direktive o plastici za jednokratnu uporabu u zemljama članicama to se većinom zanemarivalo, što je dovelo do velikog povećanja takvih proizvoda i zamjene jednokratne plastike jednokratnim papirom ili kartonom nakon usvajanja Direktive.

Informativni članak mreže Zero

Waste Europe

veljača 2024.

Autorica: Larissa Copello larissa@zerowasteurope.eu | Urednica: Ana Oliveira

Zero Waste Europe europska je mreža zajednica, lokalnih predvodnika, stručnjaka i boraca za promjene koji rade na prevenciji i eliminaciji otpada iz našeg društva. Zalažemo se za održive sustave, za promjenu našeg odnosa prema resursima i za globalno preusmjeravanje prema ekološkoj pravdi, potičući pravednu tranziciju prema nultoj stopi otpada na korist ljudi i planeta. www.zerowasteurope.eu

#breakfreefromplastic

#BreakFreeFromPlastic globalni je pokret koji nastoji ostvariti budućnost bez onečišćenja plastikom. U pokretu se okupilo više od 12 000 organizacija i pojedinaca diljem svijeta kako bi zahtijevali smanjenje uporabe jednokratne plastike i poticali dugoročna rješenja za krizu onečišćenja plastikom. Članovi BFFP-a surađuju na postizanju sustavnih promjena kroz suočavanje s onečišćenjem plastikom diljem lanca vrijednosti, od ekstrakcije do odlaganja, s fokusom na sprječavanje umjesto na liječenje. www.breakfreefromplastic.eu

 Deutsche Umwelthilfe

Udruga **Deutsche Umwelthilfe e.V.** (DUH) posvećena je očuvanju prirodnih osnova za život već više od 40 godina. Svojim radom spaja zaštitu okoliša sa zaštitom potrošača, što je čini jedinom takvom organizacijom u Njemačkoj. U području kružnog gospodarstva, DUH vodi kampanje za sprječavanje otpada, odgovornu potrošnju i održive poslovne modele www.duh.de

 Environmental Paper Network

The **Environmental Paper Network (EPN)** svjetska je mreža stotina organizacija civilnog društva (OCD-ova) koje surađuju na promicanju ekološke i društvene odgovornosti u industrijama pulpe, papira i biomase. Osnovana je 2014. godine. Naši su ciljevi dovesti do promjena u industrijama pulpe, papira i biomase kako bi pridonijeli pravednoj i održivoj budućnosti, a izrazili smo ih u objavama „The Global Paper Vision” i „The Biomass Delusion”. www.environmentalpaper.org

 Recycling Network Benelux

Recycling Network Benelux (RNB) nevladina je organizacija za zaštitu okoliša kojoj je cilj smanjiti potrošnju resursa u našem društvu i spriječiti (plastični) otpad zalaganjem za ambiciozne zakone i korporativnu odgovornost. RNB to postiže oblikovanjem preporuka za politike, razvijanjem kampanja i projekata koji potiču ponovnu uporabu i sustave povratne naknade te poboljšavanjem recikliranja. www.recyclingnetwork.org

RETHINK PLASTIC

Rethink Plastic, kao dio pokreta Break Free From Plastic, savez je vodećih europskih NVO-ova koji rade na usvajanju ambicioznih politika EU-a o plastici. Okuplja Centar za međunarodno pravo zaštite okoliša (engl. Center for International Environmental Law – CIEL), dobrotvornu organizaciju ClientEarth, Agenciju za istraživanje okoliša (engl. Environmental Investigation Agency – EIA), Europski ured za okoliš (engl. European Environmental Bureau – EEB), Europsku ekološku građansku organizaciju za normizaciju (European Environmental Citizen’s Organisation for Standardisation – ECOS) te organizacije Greenpeace, Seas At Risk, Surfrider Foundation Europe i Zero Waste Europe. Zajedno predstavljaju tisuće aktivnih grupa, podržavatelja i građana iz svake zemlje članice EU-a koji surađuju na izgradnji budućnosti bez onečišćenja plastikom. www.rethinkplasticalliance.eu

Zero Waste Europe zahvaljuje Europskoj uniji na financijskoj pomoći. Sadržaj ovog dokumenta isključiva je odgovornost mreže Zero Waste Europe. On ne odražava nužno stajalište gore navedenoga financijera. Financijer se ne može smatrati odgovornim za bilo kakvu uporabu informacija sadržanih u ovim materijalima.

zerowasteurope.eu

Što se nalazi u jednokratnoj papirnoj ambalaži? Plastika.

